

OBRAZAC sudjelovanja u savjetovanju o nacrtu zakona, drugog propisa ili akta Važna napomena: Popunjeni obrazac s prilogom zaključno do 17. veljače 2013. dostaviti na adresu elektronske pošte: javna.rasprava-kazaliste@min-kulture.hr	
Nacrt prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o kazalištima	
Ministarstvo kulture	
<i>Početak savjetovanja: 31. 01.2013.</i>	<i>Završetak savjetovanja: 17.02.2013.</i>
Naziv predstavnika zainteresirane javnosti koja daje svoje mišljenje, primjedbe i prijedloge na predloženi nacrt	HRVATSKO NARODNO KAZALIŠTE U ZAGREBU
Interes, odnosno kategorija i brojnost korisnika koje predstavljate	Glazbeno-scenska djelatnost, 502 korisnika
Ime i prezime osobe (ili osoba) koja je sastavljala primjedbe ili osobe ovlaštene za predstavljanje predstavnika zainteresirane javnosti	dr. sc. Ana Lederer, intendantica Sanja Božić, dipl. iur, Rukovoditelj službe pravnih i općih poslova
Datum dostavljanja	07. veljače 2013.

Načelne primjedbe:

Ocjena postojećeg stanja i poteškoća u primjeni Zakona o kazalištima površna je i ne samo da ne ulazi, nego niti ne spominje suštinske probleme kazališta u Republici Hrvatskoj, nužno restrukturiranje organizacije rada kazališta, položaja kazališnih umjetnika i drugih kazališnih radnika kao i njihovih plaća, pitanja radnih odnosa, posebno radnog vremena i beneficiranog radnog staža, već se koncentrira isključivo na jedan segment, a to je izbor intendanta HNK u Zagrebu te sastav i izbor članova kazališnog vijeća.

Niz predloženih izmjena suprotan Ustavu RH, odnosno ustavom zajamčenim pravima i slobodama kao i načelima prava Europske unije.

Predloženim izmjenama ne rješavaju se ključni problemi kazališta u Republici Hrvatskoj poput uređenja radnih odnosa kazališnih umjetnika uzimajući u obzir specifičnosti zanimanja kojim se bave, za što je temeljem članka 1. Zakona o radu predlagatelj imao pravnu osnovu, već se koncentrira isključivo na izmjene postupka imenovanja intendata HNK u Zagrebu, koji možda nije u cijelosti uređen, međutim to sasvim sigurno ne bi smio biti povod i cilj izmjena zakona kojime se određuje sudbina ne samo HNK u Zagrebu, već svih kazališta u Republici Hrvatskoj.

Primjedbe na pojedine članke nacrtu zakona s obrazloženjem:

Članak 3. Nacrta prijedloga kojim se mijenja članak 22. Zakona o kazalištima glasi

"Intendant upravlja radom nacionalnog kazališta i nacionalne kazališne družine, predstavlja i zastupa kazalište, odnosno družinu, organizira i provodi umjetnički program i za njega je odgovoran.

Intendant je dužan dostaviti osnivaču program rada i razvoja kazališta i financijski plan, koje je usvojilo kazališno vijeće, za svaku tekuću godinu. Osnivač potvrđuje financijski plan kazališta. Ako osnivač odbije potvrditi financijski plan iz razloga što nije usklađen s programom rada i razvoja kazališta ili sadrži neprimjereno razrađeni troškovnik premijernih naslova, kazalište je dužno financijski plan uskladiti sa primjedbama osnivača u primjerenom roku.

Intendant je dužan osigurati da svi ansambli nacionalnog kazališta funkcioniraju sukladno predloženom programskom okviru, a za zaposlenike koji su izgubili profesionalnu sposobnost za rad dužan je provesti zbrinjavanje sukladno zakonu.

Intendant je odgovoran za zakonitost rada.

Poslovni je ravnatelj pomoćnik intendanta koji organizira i vodi poslovanje nacionalnog kazališta i nacionalne kazališne družine.

Zadace i ovlasti intendanta i poslovnog ravnatelja pobliže se utvrđuju aktom o osnivanju i statutom."

Predložena izmjena odredbom stavka 2. bez legitimnog razloga ograničava upravljačka prava intendanta koja su mu povjerena stavkom 1. istog članka čime je **povrijeđeno načelo razmjernosti (proporcionalnosti)** koje je jedno od temeljnih ustavnih načela i načela prava Europske unije.

Naime, prema važećem članku 32. Zakona o kazalištima intendant kazališnom vijeću svake godine predlaže godišnji program rada kazališta koji mora biti u skladu s Osnovnim programskim i financijskim okvirom kojeg utvrđuju osnivači. Kazališno vijeće prati ostvarenje programa te njegovo financijsko i kadrovsko izvršavanje. Nadalje, sukladno članku 32. Zakona o kazalištima, koji ostaje nepromijenjen, **kazališno vijeće razmatra i usvaja godišnje programsko i financijsko izvješće, kao i izvješće o ostvarenju protekle kazališne sezone te je dužno pisano izvijestiti osnivača o razlozima usvajanja odnosno neusvajanja izvješća.** Osnivač sukladno članku 35. Zakona o kazalištima, koji također ostaje nepromijenjen, ima ovlast razriješiti intendanta, odnosno ravnatelja prije isteka mandata, ukoliko smatra da ne ostvaruje utvrđeni program te neracionalno troši financijska sredstva.

Dakle, intendant u okviru unaprijed utvrđenih financijskih sredstava samostalno njima upravlja u ostvarenju predloženog i usvojenog programa. Kontrola i nadzor nad racionalnim trošenjem utvrđenih financijskih sredstava postojećim zakonskim uređenjem osigurana je na dvije razine, putem ovlaštenja kazališnog vijeća te samih osnivača.

Budući da financijski plan svake godine mora biti u skladu s Osnovnim programskim i financijskim okvirom kojeg utvrđuju osnivači, davanje ovlasti osnivaču da ocjenjuje razradu

pojedinih stavki troškovnika pojedinih premijernih naslova te nalaže kazalištu da ih s njom uskladi, izravno ograničava upravljačka prava intendanta u samostalnoj realizaciji programa za što je odgovoran. Ovakvim prijedlogom osnivaču se daje ovlast da prema slobodnoj ocjeni, jer nisu utvrđeni objektivni kriteriji "primjereno razrađenog troškovnika", neposredno sudjeluje u upravljanju nacionalnim kazalištem što je **nespojivo s njegovom ovlasti i dužnosti nadzora nad radom tog istog kazališta.**

Slijedom navedenog, ne stoji tvrdnja navedena u ocjeni postojećeg stanja da ne postoje dostatni mehanizmi kontrole racionalnog i svrhovitog korištenju umjetničkog osoblja i financijskih sredstava te se iz navedene ocjene postojećeg stanja i obrazloženja predložene izmjene članka 22. Zakona o kazalištima ne vidi koji se legitimni cilj postiže ograničenjem upravljačkih prava intendanta, te nužnost navedenog ograničenja.

Stavak 3. predložene izmjene članka 22. nepotreban je, budući da je intendant kao i svaki drugi poslodavac dužan osigurati i dati posao svim svojim zaposlenicima.

Isto tako predložena odredba ostavlja otvoreno pitanje tko i na koji način utvrđuje je li netko izgubio profesionalnu nesposobnost za rad, je li to intendant, ravnatelj ili se ta činjenica utvrđuje temeljem postojećeg zakonskog uređenja, odnosno rješenjem HZMO kojim se radniku utvrđuje profesionalna nesposobnost za rad.

Budući je prema važećim pozitivnim propisima RH već utvrđena nadležnost i postupak utvrđivanja profesionalne nesposobnosti za rad te dužnosti poslodavca u slučaju donošenja takvog rješenja, **predložena odredba ni na koji način ne ostvaruje svrhu koja se u obrazloženju navodi** - funkcionalnost ansambala nacionalnih kazališta. Naime, u utvrđenom kadrovskom okviru nacionalna kazališta imaju točno određen broj radnika s kojima mogu zasnovati radni odnos. U slučaju utvrđivanja profesionalne nesposobnosti za rad pojedinog radnika, navedeni se radnik uglavnom ne može preraspodijeliti na drugo radno mjesto, koje između ostalog mora odgovarati njegovoj stručnoj spremi, budući da je kvota zaposlenih uglavnom popunjena. Čak i u slučaju da se npr. 20 baletnih plesača u takvom slučaju mogu preraspodijeliti na upražnjena radna mjesta npr. baletnog majstora, administrativne tajnice i sl. ostaje problem što poslodavac zbog fiksno utvrđene kvote zaposelnih radnika u tom slučaju ne može zaposliti nove baletne plesače koji su nužni za ostvarenje baletnog repertoara.

Ovakvim zakonskim prijedlogom na intendanta se prebacuje odgovornost zakonodavca, odnosno intendantu se nameće dužnost riješiti problem tzv. beneficiranog radnog staža kazališnih umjetnika, a koji se niti postojećim zakonom niti predloženom izmjenom zakona ne može riješiti.

Članak 4. Nacrta prijedloga zakona kojim se mijenja članak 25. Zakona o kazalištima glasi

"Intendanta Hrvatskog narodnog kazališta u Zagrebu imenuje i razrješava Vlada Republike Hrvatske na prijedlog ministra kulture. Ista osoba može biti imenovana na dužnost intendanta najviše dva mandata."

Navedena zakonska odredba suprotna je Ustavu RH, odnosno temeljnim načelima ustavnog poretka RH, načelima prava Europke unije te Zakonu o ustanovama kao *lexu generalis*.

Prijedlog da intendanta HNK u Zagrebu imenuje Vlada RH, na temelju prijedloga ministra kulture, te ograničenje mandata intendanta HNK u Zagrebu na najviše 2 mandata, suprotan je članku 44. Ustava RH koji određuje da **"Svaki državljanin Republike Hrvatske ima pravo, pod jednakim uvjetima, sudjelovati u obavljanju javnih poslova i biti primljen u javne službe"**, načelu razmjernosti (proporcionalnosti) kao jednom od temeljnih ustavnih načela i načela prava Europske unije te članku 4. Ustava RH kojim se jamči pravo na lokalnu (područnu) samoupravu.

Povreda čl. 44. Ustava RH ogleda se u tome što intendant bilo kojeg drugog nacionalnog kazališta u RH, koji je u navedenom kazalištu obavljao dužnost intendanta u dva ili više mandata, ukoliko ispunjava tražene uvjete može biti imenovan za intendanta HNK u Zagrebu, dok intendant HNK u Zagrebu koji također ispunjava tražene uvjete nakon 2 mandata više ne može biti imenovan intendantom HNK u Zagrebu.

Nadalje, iz obrazloženja promjene navedene zakonske odredbe, odnosno ocjene stanja **nije vidljiv razlog zbog kojeg bi samo mandat intendanta HNK u Zagrebu bio ograničen na najviše 2**, odnosno koji je tretman ovog ograničenja u zakonu, odnosno odnosi li se ovo ograničenje na osobu ili na funkciju. Ukoliko se odnosi na funkciju potrebno je navesti legitime razloge zbog kojih se isto ne odnosi na ovu funkciju u svim nacionalnim kazalištima u RH.

Isto tako, čl. 39. stavak 2. Zakona o ustanovama kao *lex generalis* izrijeком, bez ostavljanja mogućnosti drukčijeg zakonskog uređenja određuje, da se ista osoba može ponovo imenovati za ravnatelja ne navodeći ograničenja na određeni broj mandata.

Također, predlagatelj ispušta iz vida činjenicu da je zakonskim uređenjem iz 1991., na koje se u ocjeni stanja poziva, točnije člankom 15. **vlasnikom HNK u Zagrebu bila određena Republika Hrvatska**, te je slijedom te činjenice intendanta HNK u Zagrebu imenovala Vlada RH na prijedlog ministra kulture. Zakonom o kazalištima iz 2006., točnije člankom 53. određeno je da su **suosnivači i suvlasnici HNK u Zagrebu RH i Grad Zagreb u omjeru 51% : 49%**.

Ostavljajući odredbu čl. 53. Zakona o kazalištima nepromijenjenom, uz predloženu promjenu čl. 25. Zakona, postavlja se pitanje legitimnosti jednostranog imenovanja intendanta od strane samo jednog suvlasnika, budući se na taj način ukidaju prava Grada Zagreba u suodlučivanju o radu ustavnove čiji je suosnivač i suvlasnik te se pritom nameće i problem financiranja programa i rada intendanta u čijem izboru nije imao pravo ni na koji način sudjelovati.

Takvo postupanje u suprotnosti je s člankom 4. Ustava RH kojim se jamči pravo na lokalnu i regionalnu samoupravu te načelu razmjernosti jer iz ocjene postojećeg stanja i obrazloženja predložene promjene uopće nije vidljiv legitimni cilj i svrha jednostranog ograničavanja prava samo jednog suosnivača i suvlasnika.

Isto tako, diskriminirajuće je i suprotno Ustavu RH ukidanje ovlasti i dužnosti **kazališnog vijeća HNK u Zagrebu kao stručnog tijela, da sudjeluje u postupku imenovanja intendanta.**

Naime, jedino u postupku imenovanja intendanta HNK u Zagrebu, kazališno vijeće nema pravo izraziti mišljenje o programima prijavljenih kandidata. U obrazloženju predložene izmjene ne vidi se legitimni cilj i opravdalje ukidanja takve ovlasti kazališnom vijeću HNK u

Zagrebu u odnosu na kazališna vijeća ostalih nacionalnih kazališta. Ovakvim zakonskim uređenjem kazališno vijeće HNK u Zagrebu je u postupku imenovanja intendanta svedeno na administrativno tijelo Ministarstva kulture RH, koje samo raspisuje natječaj te prikuplja pristigle prijave koje potom prosljeđuje Ministarstvu kulture. **Opisanim (ne)namjernim propustom, odnosno pretvaranjem kazališnog vijeće HNK u Zagrebu iz stručnog umjetničkog tijela u čisto birokratsko, povrijeđena je ustavom zajamčena sloboda kulturnog i umjetničkog stvaralaštva.**

Članak 5. Nacrta kojim se mijenja članak 27. Zakona o kazalištima glasi

„Intendant, odnosno ravnatelj, imenuje se na temelju javnog natječaja na vrijeme od četiri godine.

Za intendanta nacionalnog kazališta može biti imenovana osoba koja ima završen sveučilišni diplomski studij ili s njim izjednačeni studij iz područja humanističkih ili društvenih znanosti ili umjetničkog područja i najmanje pet godina radnog staža u kazališnoj djelatnosti ili deset godina rada u kulturi.

Uvjeti za imenovanje intendanta kazališne družine odnosno ravnatelja propisuju se aktom o osnivanju i statutom.

Natječaj se raspisuje najkasnije tri mjeseca prije isteka mandata intendanta odnosno ravnatelja. Natječaj raspisuje i provodi kazališno vijeće.

Osnivač je obvezan prije raspisivanja natječaja za intendanta odnosno ravnatelja, poštujući umjetničke kriterije, utvrditi osnovni programski i financijski okvir za sljedeće četverogodišnje razdoblje.

Programski i financijski okvir iz stavka 5. ovoga članka čini sastavni dio natječaja za imenovanje intendantata, odnosno ravnatelja, i dostupan je kandidatima na uvid.

Natječaj iz stavka 4. ovoga članka objavljuje se u dnevnom tisku i u »Narodnim novinama«, osim dijela što se odnosi na programski i financijski okvir za sljedeće četverogodišnje razdoblje.“

Nema potrebe za izmjenom stavka 1., 3., 5., 6. i 7., budući da i u predloženoj izmjeni članka 27. navedeni stavci ostaju identični.

Isto tako, stavkom 2. predložene izmjene članka 27. propisuju se uvjeti za imenovanje intendanta nacionalnog kazališta koji u suštini kao uvjete navode samo formalnu razinu obrazovanja i radno iskustvo. Uz pitanje potrebe određivanja uvjeta za imenovanje zakonom, ostaje otvoreno pitanje jesu li to doista jedini uvjeti za imenovanje intendanta nacionalnog kazališta, a ukoliko jesu, upitno je jesu li formalno obrazovanje i radno iskustvo dovoljan kriterij za imenovanje odgovorne osobe nacionalnih kazališta.

Imajući u vidu opseg poslova i odgovornosti intendanta nacionalnog kazališta te imajući u vidu i činjenicu ulaska RH u Europsku uniju i time dodatnom otvaranju kazališta prema Europi, nije li nužan uvjet za rad i poznavanje barem jednog svjetskog jezika?

Ovakvim zakonskim prijedlogom stvara se paradoksalna situacija u kojoj su propisani stroži kriteriji za zasnivanje radnog odnosa *službenika* institucije kojoj je intendant na čelu.

Jedina prava izmjena članka 27. odnosi se na promjenu dosadašnjeg stavka 3. koji propisuje da se natječaj za intendanta odnosno ravnatelja raspisuje najkasnije godinu dana prije isteka mandata intendanta, odnosno ravnatelja, a kojim se navedeni rok drastično skraćuje na samo tri mjeseca.

Navedenom odredbom pokazuje se nepoznavanje osnova produkcije i ostvarenja usvojenog programa te rada kazališta uopće.

Rok za raspisivanje natječaja za imenovanje intendanta od godinu dana prije isteka mandata intendanta, propisan je upravo iz razloga da novi intendant ima legitimitet poduzimati pravne radnje (pregovori, sklapanje ugovora s autorskim timom i dr.) s ciljem ostvarenja svog programa u novoj kazališnoj sezoni.

Realizacija programa intendanta koji je usvojen njegovim imenovanjem, ne započinje javnom izvedbom na sceni, već tome prethodi radni proces koji traje puno duže od predviđena 3 mjeseca.

U kontekstu postojećeg stanja u Hrvatskome narodnom kazalištu u Zagrebu, u kojem intendantu ističe mandat 01. rujna 2013., novi bi se natječaj raspisao 01. lipnja 2013.

U takvoj situaciji sasvim je izvjesno da novi intendant nema mogućnosti realizirati svoj program u sezoni 2013/2014 koja započinje u rujnu kada se na sceni izvodi i prva premijerna predstava.

Ovakvo zakonsko uređenje ili prejudicira imenovanje unaprijed određenog kandidata ili dovodi u pitanje kontinuitet rada kazališta u slučaju da temeljem raspisanog natječaja nitko ne bude izabran.

Naime, propisujući tako kratak rok, sasvim je izvjesno da će u slučaju da temeljem raspisanog natječaja nitko ne bude izabran, Vlada RH biti dužna imenovati vršitelja dužnosti temeljem čl. 43. stavka 2. Zakona o ustanovama, a ostaje otvoreno i pitanje postupka imenovanja vršitelja dužnosti, koje i dosadašnjim Zakonom o kazalištima nije uređeno.

Članak 6. Nacrta prijedloga kojim se mijenja članak 31. stavak 1. Zakona o kazalištima glasi

„Kazališno vijeće javnog kazališta i javne kazališne družine imaju pet ili sedam članova od kojih većinu imenuje predstavničko tijelo osnivača iz reda uglednih umjetnika i radnika u kulturi, koji nisu djelatnici županijskog ureda državne uprave nadležnog za poslove kulture županije na čijem području kazalište djeluje, odnosno gradskog ureda nadležnog za poslove kulture, jedan član bira se iz redova kazališnih umjetnika, a jedan iz redova svih zaposlenika. Ako članu vijeća iz reda kazališnih umjetnika odnosno zaposlenika prestane rad, prestaje mu i članstvo u vijeću.“

Predložena zakonska odredba suprotna je Ustavu RH kojim se jamči pravo na lokalnu (regionalnu) samoupravu te načelu razmjernosti.

Isključivanje mogućnosti službenika lokalne (regionalne) samouprave da budu imenovani za člana kazališnog vijeća, suprotna je Zakonu o službenicima i namještenicima u lokalnoj

(regionalnoj) samoupravi, koji uređuje njihova prava i dužnosti, a koji niti jednom svojom odredbom ne isključuje takvu mogućnost. Ovakvom zakonskom odredbom predlagatelj uređuje odnose koje nije ovlašten uređivati.

Isto tako, takvo isključivanje predstavlja **diskriminaciju službenika i namještenika lokalne (područne) samouprave u odnosu na državne dužnosnike**, koji prema predloženoj izmjeni mogu biti članovi kazališnog vijeća, što je u skladu sa Zakonom o sprječavanju sukoba interesa.

Ovakvom izmjenom ukida se pravo suosnivača HNK u Zagrebu, Grada Zagreba da putem svojih predstavnika sudjeluje u radu i nadzoru nad radom kazališta koje financira, čime se krši članak 4. Ustava RH.

U ocjeni stanja, odnosno obrazloženju predložene izmjene ne vidi se legitimni razlog i cilj odnosno nužnost takvog ograničavanja prava Grada Zagreba kao suvlasnika kazališta u odnosu na drugog suvlasnika, što predstavlja izravno kršenje načela razmjernosti.

Ukoliko je cilj takve odredbe sprečavanje sukoba interesa, nužno je isključenje mogućnosti i državnim dužnosnicima da budu imenovani za člana kazališnog vijeća.

Članak 8. Nacrta izmjena kojim se mijenja članak 41. stavak 2. Zakona o kazalištima glasi

„Kazališni umjetnici u javnim kazalištima i javnim kazališnim družinama zasnivaju radni odnos zaključivanjem ugovora o radu na određeno vrijeme u trajanju do pet godina, a prema potrebi projekta ili programa.“

Iza stavka 3. dodaje se novi stavak 4. koji glasi:

„ Nacionalno kazalište dužno je imati zaposlenog dramaturga radi pripreme repertoara, te redatelja kojemu je zadaća praćenje i unapređenje vještina i znanja članova ansambla nacionalnog kazališta.“

Dosadašnji stavak 4. postaje stavak 5.

Predloženom izmjenom stavka 2. članka 41. omogućava se intendantu da s kazališnim umjetnicima zaključuje ugovore o radu u trajanju kraćem od godinu dana, što je prema dosadašnjem uređenju mogao iznimno i uz suglasnost kazališnog vijeća. Ovakva odredba opravdava se mogućnošću veće fleksibilnosti u angažiranju kazališnih umjetnika.

Navedena zakonska odredba ne može ostvariti svoju svrhu budući da odredba članka 43. stavka 4. Zakona o kazalištima, koja ostaje nepromijenjena, određuje da u slučaju kada se s kazališnim umjetnikom neće sklopiti novi ugovor o radu, intendant ga je o tome dužan obavijestiti najmanje 6 mjeseci prije isteka ugovora.

Iz predloženog stavka 4. članka 41. ne vidi se svrha zadiranja u ovlasti intendanta u kreiranju kadrovske plana kazališta te dužnosti *"racionalnog i svrsishodnog korištenju potencijala umjetničkog osoblja"* za što je prema zakonu odgovoran. Isto tako, iz same odredbe ne da se iščitati u kojoj organizacijskoj jedinici je kazalište dužno zaposliti redatelja, u Drami, Operi ili čak i u Baletu.

U ocjeni postojećeg stanja razlog uvođenja takve obveze opravdava se podizanjem razine profesionalnog i umjetničkog djelovanja nacionalnih kazališta, međutim navedeno obrazloženje ne daje odgovor na pitanje zbog čega navedeni cilj nije opravdano postići i u ostalim javnim kazalištima, odnosno zašto predlagatelj tom odredbom ograničava ovlasti intendantata i kazališnog vijeća koja su im člankom 22. odnosno člankom 32. alinejom 4. Zakona o kazalištima povjerene.